

Paróczai Csaba

Kérdőjelhalmozás egy valós személy kapcsán

Azért - be kell vallanom - számomra mégis csak különös dolog ez. Megszokhatatlan. Megírt dolgokról írni. Bizonyos formákról (talán leginkább egy jól sikerült léggömb lenne a jó viszonyítás) bizonyos formában. Az immár önmagában létező produktumról, mely létrehozójával azonosult, illetve már helyette van, ő maga az. Most tehát ő van, így van és mozog, és látható, és leírható. Én, mi, mint aktuális szemlélő szemléljük, érzékeljük ilyenek, olyannak, ki-ki. Látjuk láthatatlannak és újra feltűnőnek. Hatónak és nem hatónak.

Szép ez az észlelés, ha már ez adatott. Azon túl is, hogy teljesen esetleges, vagy talán éppen azért. Azért is. Mert mindehhez szerencse is kell. Adott idő, adott hely, adott szándék. A nem csak írni, olvasni is. A jó éppen az, hogy ha nem történik meg, akkor sincs semmi. Ha megtörténik, magas labda - le kell ütni. Ha hálóba is. Még ha nem könyvek által előre, akkor is jó. A feltételes kijelentéssé parafrázált kérdésből talán csak az irányt kell már elhagyni. Marad tehát az egyelőre (fenn?) létező és ható tárgyiasult (ön)kifejezés, ami lebeg, száll és így teljesen valóságos. Oka pedig egy ember, magára véve ennek összes megkülönböztető jegyét, ember, aki észlel, emészt, felhasznál, salakol. Teszi ezt tértől és időtől függetlenül, mégis térben és időben, ha másként nem megy, de ez történetünk kapcsán másodlagos. mondom, másodlagos, hogy emberünk - kinek, mint mondtuk, magába zártsága, úgyis mint tudata van - neki adott tere és ideje a vidéki Magyarország, a múlt század közepe. Viszonylagosságaink sora itt új bekezdésben folytatódik. Ha alkalmazkodni akarunk emberünk szelleméhez, meg kell kérdeznünk, volt-e nem vidéki Magyarország - és egyáltalán nem más-e ez a ténymeghatározás, mint példává tett eset. És az idővel sem járunk másként, mutatis mutandis. De mindez részlet, részlet részlete immár.

Maradjunk emberünkénél, aki azóta valóságos személy (továbbiakban VSZ), ha egy bizonyos időpont óta szublimáltan is. VSZ elhelyezkedve kor- és térkeretében, benne él, részt akar venni, és részt is vesz annak sűrűjében, úgymint törvényhatóság, közélet, politika, társaság egyfelől, és mint magánember másfelől, fiú és férj. Van tehát a történetben nő is, hiszen minden történetbe kell, ha nincs, akkor unalom, elfojtódás, meg deus ex machina.

VSZ tehát mindebben testestől, lelkestől, komolyan veszi külső meghatározó tényezőit, akár a lelkiismeret dolgait, időnként felnagyít és értéknek tulajdonít vonásokat, belsővé tesz külső parancsokat (néha persze szembehelyezkedik) és ha lehet, méltósággal viselkedik. Úgy gondolja, ennyivel magának is tartozik. Innen, egy kihültebb, cinikusabb korból nézve rögtön tudni lehet persze, hogy az ilyennek egy valóságos személyre nézve nincs jó vége. Jön a konfliktus előbb a környezettel, aztán - és ez igazán fájdalmas - benn a személyiségben. Vagy már előbb a szubjektumban és ennek kihatása a környezettel való konfrontáció? Tojás keresi tyúkját.

A következmény mindenképpen az, hogy nevezett nem érzi jól magát, kiválik, hársfalombot keres, árnyékot adót, távolságot teremt végül valóságosan is. S ha mindez megvolt, rálát, mint küszöbről be és ki, szemlélet tárgyává teszi és leír. Ír.

Írni persze sokan, ha máshol nem, fejben, csakhát lustaság és értéksorrend. VSZ ezt mint szellemi megnyilvánulást már régóta készségi szinten, témát röptében. Kis téma, rövid röpte, törekvés teljességre, de mindez persze kell gradus ad parnassum. Miről lehet írni? Miről érdemes írni? Egy ember egy könyv, legyen bár kötet számos, csak egy-egy fejezet. Mi egyszer sodorvonal, máskor bűvópatak. A szent grálhoz több út vezet. VSZ tehát magára zárja vidéki kúriája kapuját, ajtaját, leül, kikészíti íróeszközeit, azután elindul, a küszöböt zsebre téve, legyen ez a mérték, viszonyítási pont. Megteheti a hol erre, hol arra kacskaringóit, hisz tértől és időtől függetlenül (ezért hangsúlyoztuk fentebb) minden út az övé. Felszerelkezik tehát és elindul.

Varga Imre: Madách (Salgótárján)

Keres - ha már az adott nem jó - más teret és időt. Embert talál. Embert, akinek nem elég a gyermeki lét, nem elég a gondoskodás puha ágymelege, felelősség nem tudata. Felnőtt akar lenni. Bizonyítási vágy él benne, hogy több, mint egynapos rovar. Na most, ez a bizonyítási kényszer (betáplált lényegi sajátosság?) bizony rossz tanácsadó. Mert, hogy' lehet belülről bizonyítani azt, melynek kívül van oka? Vagy ez a paradoxon lenne az, ami mozgat? Újra csak kérdőjelek, végiggondolt, félig gondolt azután talán már fel sem tett kérdések.

Álom. Repülés.

Ha belül a körben nem volt jó, lehet-e jó a körön kívül?

Mi ez a nyugtalanság? Mi hoz megnyugvást?

Hatalom? Ha valóban az, talán igen. De, ha érzi önnön korlátait? Hatalom-e úgy egyáltalán? Lelki nagyság? Belülről felnőni és több lenni? Így kiválasztódní? Látni egy baromfiudvar gilisztán veszekedő tipikus lényeit? Megérteni és mégis szeretni, vezetni őket kerítéstől kerítésig?

Vagy a tudás? Felnőni azáltal, hogy megértem a rendszert?

Tudom, hogy hogyan mozog, van rá apparátusom, ki tudom számolni? Mit számolok ki ekkor? Szükség van-e mindeerre végül? Kell-e másnak, s másnak mint csengettyű, rojt ünnepi ruhán, tarka kendő. (Ha már egy válasz megvan, lám, mindig ott egy másik. Lehet, mert van másik.)

Vagy ne választódjunk ki? Ne különbözzünk, ha már ennyire nincs az ilyesminek jó vége? Legyünk tömeg, önmagában ordító szám, vagy alkatrész az egészben, kéz, mely engedelmes? Lehet-e csak engedelmeskedni? Erény-e az engedelmeskedés?

És hát hová vezet ez a repülés. Célja van-e az útnak? Vagy maga az út a cél? Kell, hogy legyen egyáltalán? Honnan a kérdés? Ki az, aki kérdez, és ki az, ki válaszol? Többszörözzük a személyiséget? Legyünk önmagunk szentháromság, hegeli triáda? Van-e valami a kérdéseken túl? És miért a kérdés?

Hazatértünk. Itthon vagyunk egy végtelenségben, melyet felfogni nem, csak elfogadni lehet. Lehet képzelni egyenes vonalak végtelenségének vagy gömbnek, mely tér és idő. Nincsenek rá fogalmaink. A határtalanság erre nem magyarázat.

Ezért mindegy: vidéki kúria, évszázad... És nem kérdés, hogy miért pont akkor és ott.

A nem mindegy belül van. Hogy megszületik-e a kérdés maga.

Ha megszületik, ott a határ-pont, vonal, küszöb, egyre megy. Minden, ami ezen túl van, már ehhez képest van túl.

De minden túl van. Marad az észlelés, innen oda, vonzódás más pontokhoz, más lehatarlásokhoz.

És marad a leírás, mint objektiváció, jel, hogy talán mégis. Mégis.

(Most tél van - viszonylagos tél - nekem tél. Belülre kényszerítő, láthatatlanná tevő, néha kirajzoló. Bukdácsoltató, szemet földre szegező, hópelyhek és a tényleges bukások elkerülése. Mi adottként most van, úgyis mind minden nap, megy, mozog. Van munka és munkahely, hol fel lehet mutatni. Vezet hozzá valóságos út is. Aztán a január végi végre-hóból kiválik egy vékony fekete alak, aki kérdéseket tett fel egy másik, de mégis ugyanolyan valóságban. Ő maga egy valószínűtlen felkiáltójel. És nem az út végén áll. Csak úgy mellette. Van.)